

Sammendrag av doktorgradsavhandlingar

Helene Ehriander

Humanism och historiesyn i Kai Söderhjelm's historiska barn- och ungdomsböcker

Disputas fra Litteraturvetenskapliga institutionen, Lunds universitet
Avhandling for graden fil dr., 2003

Kai Söderhjelm (b. 1918 in Helsinki, d. 1996 in Gothenburg) belonged to a Finland-Swedish cultural family, and was for many years an important and valuable figure in the intellectual life of Sweden. Söderhjelm's authorship follows the same clear thematic lines from his first book, *Rid mot nordväst* (1948; Ride to the northwest), to his last, *Okänt land* (1993; Unknown land). These themes are peace, the significance of history for the present, and women's issues. Söderhjelm is at his highest and best, from the point of view of content, art, and style, when he uses these themes in his storytelling. The 19 historical novels (or books that reflect on history) – roughly half his total production – are the most interesting in terms of content and form. Whatever their year of publication, these books are still readable and “alive.” That Söderhjelm “expertly, and with a pacifistic conviction has brought so many epochs and settings to life” is one reason Sonja Svensson, in *Den svenska litteraturen*, declares him “the leading humanist in Swedish children's literature”.

Söderhjelm's contemporary novels have become more-or-less dated, and most of them are interesting only if studied as documents of the time when they first were published. The purpose of this thesis is to examine the humanism and the view of history in Kai Söderhjelm's historical novels for children and young people. Both of these terms – humanism, and view of history – can be described as expressions of ideological positions, and they are here analyzed accordingly. My analyses show that the same values can be found in all of Kai Söderhjelm's historical books, and that they often are formulated in similar ways and presented to the reader via similar structures. No obvious development is discernible; Söderhjelm makes clear from the start of his writing career what his convictions are, and what he wishes to communicate to his readers. Whatever age group he addresses, whatever story he is telling, the message is the same. The tempo of the books picks up over time, and, as Söderhjelm grows more experienced as a writer, he uses more complicated narrative techniques and experiments in form. The humanistic framework, however, remains constant throughout his work.

Kirsti Mathiesen Hjelmdahl

Tur/retur temapark - oppdragelse, opplevelse, kommers

Disputas fra Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, Universitetet i Bergen
Avhandling for graden dr.art., 2002

Hvorfor er temaparkene så populære reisemål for barnefamilier? Hva gjør man egentlig når man er i en temapark? På hvilke måter lever parkkulturen videre i folks hverdagsliv? Hvilke forretningsideal og kompetanser ligger til grunn for temaparkproduksjon?

Det er noen spørsmål som analyseres i avhandlingen om Kristiansand Dyrepark i Norge, Mummidalen i Finland og Astrid Lindgrens Verden i Sverige.

Hjelmdahl er kritisk til den ensidig negative, og ofte tekstuel baserte fortolkningen som preger temaparkforskningen. Hun argumenterer for viktigheten av ikke bare å fokusere på hva temaparkene er, men også å undersøke hvordan parkene brukes og hvilke betydninger de har for dem som gjør temaparkene.

Gjennom å intervju foreldre, pedagoger, parkgjester og -produsenter, og ved å løpe i hælene på barn som leker Sabeltann i barnehager eller møter eventyr i parkversjoner, fremstår temaparkene som komplekse og krevende arenaer for kulturproduksjon. De er på samme tid fylt av skuffelser og magiske øyeblikk, forhandlinger og opplevelser, kontroll og det rene kaos, kulturelle mønstre og bruk. Men temaparkkulturen er ikke ferdigprodusert når produsentene har bygget opp landskapene, eller lagt ut de mange spinoffproduktene til salg. Tvert imot, fungerer parkene som utgangspunkt for videre kulturbygging.

I en essayistisk skrivestil, med nære beskrivelser og tolkninger, diskuteres det hvordan temaparkene korresponderer med en moderne oppdragerkultur, hvordan parkene hender - og ikke hender, hvordan verden ser ut for den som har et sverd i hånden, og hvordan temaparken fortøner seg fra direktørstolen. Samtidig føres diskusjoner rundt ulike teoretiske og metodiske begrensninger og muligheter i møtet med populærkulturelle uttrykk og praksiser.

Vebjørng Tingstad

Children's chat on the Net: A study of social encounters in two Norwegian chat rooms

Disputas fra Pedagogisk institutt, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Avhandling for graden dr.polit., 2003

Med økende tilgang til Internett er barn blitt deltagere på en ny sosial arena som gir dem muligheter til å være "sammen" på nye måter. Avhandlingens mål er rettet mot å forstå disse måtene å være sammen på og hvilke implikasjoner denne aktiviteten har for barns identitetsdanning.

Studien har undersøkt to norske praterom (chat rooms) og hvordan et mindre utvalg barn (i alderen 11-14 år) bruker dem (www.popit.no og www.sol.no). I tillegg ble barnas foreldre, samt en markedsdirektør på det ene nettstedet intervjuet.

Teoretisk er prosjektet forankret i den internasjonale barndomssosiologien som forstår barndom som en sosial konstruksjon og barn som aktive deltakere, ikke bare som passive mottakere av oppdragelse og undervisning. Prosjektet er likevel kritisk til populære forestillinger om barn som naturlig kompetente. Et slikt perspektiv oppfattes som like deterministisk som ideen om barn som passive og inkompetente ofre for sosial og kulturell påvirkning. Undersøkelsen fokuserer på interaksjoner mellom en individuell handlingsverden (agency) og de sosiale og kulturelle strukturer individet opererer innenfor (structure).

Funnene tyder på at chat-kommunikasjonen har koder og konvensjoner som gjør at den både ligner på og skiller seg fra ansikt-til-ansikt-kommunikasjon eller lek. "Å finne noen å snakke med om alt", er gjerne svaret på hva chat dreier seg om. "Insiders" kan definere premissene for hva som er lov å snakke om og hva som ikke er det. Samtidig preges praterommet av kontinuerlige forhandlinger om hvilke regler som skal gjelde. For de yngste eller de minst erfarne chatterne kan det innebære store utfordringer å forstå hva som foregår og å bli inkludert. Kommunikasjonen er spontan, kaotisk, rask, flyktig, anonym og er preget av særegne språkkoder. Den kan være humoristisk, fiendtlig, vennlig og veiledende. Både jenter og gutter deltar. Anonymiteten og spontaniteten gir muligheter for at aktørene kan fristille seg fra lokale bindinger og "kle seg ut" i stadig skiftende "kostymer" uten fare for sosiale sanksjoner i "real life". Til tross for spillet og usikkerheten knyttet til chatternes egentlige identitet, tyder mye på at deltagernes offline erfaringsverden opprettholdes som den dominerende virkelighet. Avhandlingen bruker begrepene "reality" og "fiction" for å diskutere chatten som en bevegelse mellom ulike realitetsnivåer, der utprøving av alder og kjønn er sentrale kategorier. På denne måten inngår chatterne i sosiale praksiser og definerer en form for fellesskap som handler om noe mer enn bare å bli enig om hvilket TV-program eller popidol som er "coolest". Selv-presentasjon på nettet handler også om å forstå seg selv ("being") og hva en kan bli ("becoming").